

La participació jove com a promotora de la ciutadania

Thaïs Zapata i Montava

Herències

Els joves d'un país esdevenen hereus de les decisions preses per les generacions que els han precedit. Varis exemples ho evidencien: el canvi climàtic com a conseqüència de l'abús dels recursos que s'ha anat produint al llarg del temps; una crisi econòmica que ha posat en evidència la sostenibilitat de les administracions; garantir el sistema de la seguretat social implicarà l'allargament de l'edat de jubilació de les properes generacions.

Les demandes dels joves (accés a l'habitatge, educació, ocupació, participació, etc) evidencien els límits de les polítiques socials que els concerneixen. Les estadístiques mundials referides als joves parlen de violència, de desocupació, de baixa qualitat de l'educació, de pobresa; les xifres palesen la urgència d'una acció eficaç dels estats en aquestes esferes. Cal denunciar-ho, però les denúncies per si soles no apunten camins a seguir. Per trobar els camins cal escoltar els joves i donar una resposta immediata i eficaç a les seves peticions.

La participació juvenil com a estratègia per a la construcció de capital humà

Drets, deures i obligacions defineixen la condició de ciutadà, en què destaquen els drets de participació política com un dels més importants i que permeten, entre d'altres, fer partícips els ciutadans de l'abordatge de les qüestions que els afecten així com de la seva. Cal recordar, però, que les habilitats de la pràctica democràtica no s'adquireixen en néixer, sinó que s'aprenen, i en aquesta mesura, els processos de participació constitueixen un promotor de la ciutadania.

En l'actualitat, els processos participatius estan de moda. És un fet. Darrerament qualsevol qüestió que es vulgui abordar i que sigui susceptible d'afectar diferents col·lectius i/o agents econòmics i socials, implica la creació d'una taula amb els diferents representants dels sectors afectats amb l'objecte anunciat de debatre sobre el tema en qüestió i propiciar la recerca de diferents solucions i/o propostes de millora.

Habitualment, però, la manca de compromís dels organitzadors d'aquests processos acaba convertint dita participació en un procés simbòlic que tan sols busca reafirmar els interessos

dels promotors, fet que acaba provocant desafecció per part dels joves, que no senten propores les iniciatives de les administracions.

Cal demanar el compromís a les administracions per reconèixer com a interlocutors vàlids els joves i que aquesta interlocució es produeixi fins a la presa de decisions. La qualitat ha d'esdevenir un criteri indiscutible i no una probabilitat.

La participació i els joves del Principat d'Andorra

Al Principat d'Andorra, per definir qui són joves, s'aplica com a criteri objectiu l'edat, que està establerta de 16 a 29 anys, fet que suposa un total de 13.794 joves l'1 de gener del 2010.

El Centre de Recerca d'Estudis Sociològics, l'any 2006, a demanda del ministeri competent en Joventut, va dur a terme una enquesta als joves del Principat. Un dels apartats estava dedicat a temps lliure i participació, i se'n van extreure els resultats següents:

-El 13% dels joves estan afiliats a alguna associació o organització i només un 11% diu que hi participa, majoritàriament pertanyen a les entitats esportives i a les ONG, mentre que les organitzacions polítiques o de defensa dels drets i les de participació comunitària són les que compten amb menys joves afiliats o que participen, un 48% però, va afirmar que els agradaria participar més activament en el seu entorn.

-Quan se'ls va demanar que valoressin la seva situació, els problemes que més els preocupaven eren els derivats del preu de l'habitatge, seguit de la feina i del nivell de vida car.

-Especialment crida l'atenció que el 48% dels joves manifestessin interès per participar. Llavors a què és degut que tan sols el 13% siguin membres d'entitats?

Com s'apuntava en apartats anteriors, les habilitats de la pràctica democràtica no s'adquireixen en néixer, sinó que s'aprenen. I l'espai educatiu pel qual tota la societat ha de passar és l'escola. Aquest punt esdevé cabdal perquè la ciutadania adquireixi els coneixements necessaris per desenvolupar-se de forma efectiva.

És a les escoles on s'han d'incorporar processos participatius, on els joves han de disposar d'espais per dir-hi la seva i sobretot, on els adults han d'incorporar aquesta visió per a la decisió que s'hagi de prendre. Crear i reconèixer aquests espais als centres educatius esdevé important per tal de vincular la societat més jove amb el seu entorn. Qui entén el sistema educatiu sense els alumnes?

La participació dels joves permet tenir en compte els punts de vista d'aquest col·lectiu que per motiu d'edat (la franja de 16 a 18 anys) no disposa de dret a vot però que forma part d'una societat i com a tal, ha de poder ser-ne partícip. Els joves que tenen l'oportunitat de participar en les seves comunitats disposen de més possibilitats d'incorporar-se amb èxit a la vida adulta.

Les polítiques reflecteixen la realitat dels joves?

Són nombrosos els estudis que parlen sobre l'associacionisme juvenil com una eina que potencia la transformació i la millora d'una societat. Cal reivindicar, però, que no sempre aquesta importància és reconeguda. La manca de polítiques dirigides al sector jove evidencia aquest fet.

En alguns casos trobem que es duen a terme iniciatives poc eficaces i que no responen a la realitat del col·lectiu al qual van dirigides. La manca d'avaluació de les mesures preses no permet millorar-ne l'efectivitat.

Els joves d'un país esdevenen hereus de les decisions preses per les generacions que els han precedit. Diversos exemples ho evidencien: el canvi climàtic com a conseqüència de l'abús dels recursos que s'ha anat produint al llarg del temps; una crisi econòmica que ha posat en evidència la sostenibilitat de les administracions; allargar el funcionament del sistema de la seguretat social, tal com el coneixem, implicarà l'allargament de l'edat de jubilació de les properes generacions.

Les demandes dels joves (accés a l'habitatge, educació, ocupació, participació, etc.) evidencien els límits de les polítiques socials que els concerneixen. Les estadístiques mundials referides als joves parlen de violència, de desocupació, de baixa qualitat de l'educació, de pobresa; les xifres palesen la urgència d'una acció eficaç dels estats en aquestes esferes. Cal denunciar-ho, però les denúncies per si soles no apunten camins per seguir. Per trobar els camins cal escoltar els joves i donar una resposta immediata i eficaç a les seves peticions.

Si la ciutadania esdevé de l'exercici dels drets i deures d'un ciutadà, aquest ha de poder veure reflectides les seves inquietuds i/o necessitats en el desplegament de polítiques estatals.

El Principat d'Andorra està evolucionant pel que fa a polítiques de joventut, però tot i així encara no disposa de les eines que permetin als joves integrar-se de forma satisfactòria en la vida adulta.

Ens hem de demanar a què és degut que un 48% dels joves manifesti interès a participar. Hem de buscar respostes per tal de disposar d'eines eficaçes que ens permetin desenvolupar polítiques actives. Com incentivarem la participació si desconexem on rau la manca d'afiliació a les entitats?

Sense cap mena de dubte, per avançar hem de conèixer què tenim al davant. Si bé és cert que la participació ha de venir de l'interès dels mateixos ciutadans, és l'Estat qui ha de poder crear les condicions perquè això pugui esdevenir una realitat.

Thaïs Zapata i Montava,
diplomada en treball social i presidenta del Fòrum Nacional
de la Joventut d'Andorra (FNJA)